

PATVIRTINTA
Vilniaus Abraomo Kulviečio
klasikinės gimnazijos
direktoriaus 2020 m. rugpjūčio 31 d.
įsakymu Nr. V-123(1.3.)B

VILNIAUS ABRAOMO KULVIEČIO KLASIKINĖS GIMNAZIJOS INTEGRUOJAMŲJŲ PROGRAMŲ TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus Abraomo Kulviečio klasikinės gimnazijos gimnazijos (toliau – Gimnazija) integruojamųjų programų tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) apibrėžia integruojamųjų programų integravimo į pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas tvarką.

2. Apraše apibrėžiamos šių programų įgyvendinimo nuostatos:

2.1. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo *Etninės kultūros integruojamųjų programų*, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. V-651;

2.2. *Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos*, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. V-941;

2.3. *Ugdymo karjerai programos*, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. V-72;

2.4. *Žmogaus saugos bendrosios programos*, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V-655 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. liepos 18 d. įsakymo V-1159 „Dėl žmogaus saugos bendrosios programos patvirtinimo“ pakeitimo“;

2.5. *Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programos*, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. ISAK-494;

2.6. *Pasipriešinimo istorijos mokymo programos / Pilietiškumo pagrindai*, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1309 „Dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašo patvirtinimo“;

2.7. *Bendrujų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymo programos, integruojamųjų programų pagrindai* – Mokymosi mokyti, Komunikavimo, Darna vystymosi, Kultūrinio sąmoningumo, Gyvenimo įgūdžių ugdymo programų pagrindai (Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 „Dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašo patvirtinimo“, 11 priedas „Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymas“).

3. Apraše vartojamos sąvokos:

3.1. **bendroji dalyko programa** – dalyko ugdymo tikslus, turinį, ugdymo metodus ir mokinių pasiekimus numatanti programa;

3.2. **integruojamoji programa** – bendriesiems gebėjimams ugdyti skirta programa, integruojama į ugdymo sričių ar dalykų programas.

II. PROGRAMŲ INTEGRAVIMAS

4. Programos integruojamos laikantis šių principų:

4.1. integralumo (integruojama į mokomuosius dalykus, klasės vadovų veiklą, neformaliojo švietimo veiklas);

- 4.2. prieinamumo (medžiagos turinys turi būti suprantamas mokiniams, atitikti jų gebėjimus);
- 4.3. individualumo (įgyvendinama atsižvelgiant į mokinių amžių, poreikius, patirtį, brandumą, gebėjimus, vertybinius įsitikinimus);
- 4.4. diskretiškumo (nė vienas asmuo neturi būti raginamas ir verčiamas daryti tai, kas peržengtų jo drovumo ir privatumo ribas);
- 4.5. konstruktyvumo (atskleidžiamos ne vien problemos, bet skatinama ieškoti konstruktyvių jų sprendimo būdų);
- 4.6. veiksmingumo (siekiama geros ugdymo kokybės rezultatų).
5. Programas įgyvendina mokytojai, klasių vadovai, psichologai, socialiniai pedagogai, sveikatos priežiūros specialistas, bibliotekos darbuotojai. Į programų įgyvendinimą kviečiami įsitraukti mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai), gali būti kviečiami kviestiniai lektoriai.
6. Programų turinio planavimas:
- 6.1. dalykų mokytojai, psichologai, socialiniai pedagogai, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas, bibliotekos darbuotojai, klasių vadovai planuodami dėstomo dalyko turinį, neformaliojo švietimo veiklas numato ir pasirenka klasių lygiui, dalykui, sričiai tinkamas integruojamųjų programų veiklas.
7. Dalykų mokytojai numatomas integruojamųjų programų temas fiksuoja ilgalaikiuose planuose, esant reikalui, koreguoja ir fiksuoja temas elektroninio dienyno skiltyje, skirtoje integracijai įrašyti.
8. Kiti specialistai veiklas planuoja veiklos planuose.
9. Dėl atskirų temų integravimo ir valandų skaičiaus susitarimus dalykų mokytojai priima metodinių grupių posėdžiuose iki mokslo metų pradžios.
10. **Etninės kultūros ugdymo** programos tikslas pagrindinio ugdymo programoje – padėti mokiniams:
- 10.1. ugdytis tautinį tapatumą ir etnokultūrinį raštingumą;
- 10.2. pažinti ir vertinti savo tautos ir Lietuvos tradicinę kultūrą;
- 10.3. suprasti jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą;
- 10.4. suvokti sąsajas su kitomis kultūromis ir skirtumus nuo jų;
- 10.5. suvokti save kaip etninės kultūros puoselėtoją, ugdytis pasididžiavimą ja ir pagarbą kitoms kultūroms.
11. Etninės kultūros ugdymo programos tikslas vidurinio ugdymo programoje – padėti mokiniams:
- 11.1. ugdytis asmenybę, turinčią brandžią tautinę savimonę, savigarbą, gebėjimus ir nuostatas, suvokiančią etninės kultūros visumą ir jos santykį su dabartimi, kultūrų įvairove;
- 11.2. puoselėti artimiausios aplinkos, savo šalies ir kitų tautų kultūrą, pasaulio paveldą.
12. Pagrindinio ugdymo etninės kultūros ir vidurinio ugdymo etninės kultūros bendrųjų programų turinį sudaro dvi pagrindinės sritys:
- 12.1. etninės kultūros vertybių bei reiškinių pažinimas ir vertinimas / etninės kultūros reiškinių pažinimas, visumos suvokimas ir vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje;
- 12.2. ugdomosios veiklos sritis, skirta mokinių pažinimo ir gebėjimų ugdymui(si) etnokultūrinio raštingumo pagrindams įgyti.
13. Etnokultūrinė raiška skirta mokinių praktinių gebėjimų ugdymui(si).
14. Atitinkamose klasių grupėse aptariamos šios teminės sritys:

5-6 klasės	7-8 klasės	I-II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
Šeima, giminė ir tradicijos. Paprotinis elgesys ir vertybės. Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai. Tradiciniai darbai	Bendruomenė ir tradicijos. Paprotinis elgesys ir tradicinis etiketas. Tautinis kostiumas. Tradiciniai amatai. Namai etninėje	Tauta ir tradicijos. Paprotinė teisė ir elgesys. Žmogaus gyvenimo ciklo tarpsniai ir apeigos.	Etninės kultūros samprata. Pasaulėžiūra, mitologija ir religija. Žmogaus gyvenimo ciklo tarpsniai ir apeigos.

amatai. Gyvenamoji aplinka. Etnografiniai regionai. Gamta tradicinėje kultūroje. Kalendorinės šventės ir papročiai. Liaudies kūryba.	kultūroje. Pasaulėžiūra, mitologija ir religija. Kalendoriniai papročiai. Liaudies kūryba.	Jaunimo brandos apeigos ir papročiai. Kultūrinis kraštovaizdis ir tradicinė architektūra. Tradicinė ūkinė veikla. Liaudies astronomija. Liaudies kūryba	Sveikatos tausojimo papročiai ir gydymas. Kulinarinis paveldas ir mitybos papročiai. Etnografiniai regionai. Kultūrinis kraštovaizdis ir tradicinė architektūra. Kalendorinės šventės ir papročiai. Tradiciniai amatai, verslai ir darbai. Archeologinis ir tautinis kostiumas. Liaudies kūryba. Etninės kultūros tyrimai, sklaida, valstybinė globa
---	--	---	--

15. Pagrindinio ugdymo etninės kultūros integruojamosios programos ir vidurinio ugdymo etninės kultūros bendrosios programos turinys įgyvendinamas integruojant jas į šių mokomųjų dalykų turinį:

Dorinis ugdymas	Ne mažiau kaip 3 val.
Lietuvių kalba ir literatūra	Ne mažiau kaip 3 val.
Meninis ir technologinis ugdymas	Ne mažiau kaip 3 val.
Istorija ir pilietiškumo ugdymas	Ne mažiau kaip 3 val.
Gamtamokslinis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Matematika ir informacinės technologijos	Rekomenduojama bent 1 val.
Užsienio kalbos	Ne mažiau kaip 1 val.
Fizinis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Neformalusis švietimas	Ne mažiau kaip 2 val.
Klasių veiklos	Ne mažiau kaip 2 val.

16. Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai integruojamosios programos tikslas – užtikrinti sėkmingą vaiko sveikatos ir lytiškumo ugdymą bei rengimą šeimai mokykloje, prisidėti prie vaiko dvasinės, fizinės, psichinės, socialinės gerovės ir sėkmingo funkcionavimo darbo, tarpasmeninių santykių ir šeimos srityse.

16.1. Programoje rengimas šeimai suprantamas kaip veikla, kuri padeda vaikams išsiugdyti doros, brandžios, savarankiškos, kritiškai mąstančios, atsakingos už savo elgesį ir masinės vartotojiškos kultūros įtakai atsparios asmenybės bruožus, svarbius žmogaus saviraiškai, brandiems tarpasmeniniams santykiams plėtoti, funkcionaliai šeimai kurti, atsakingos tėvystės ir motinystės įgūdžiams įgyti.

16.2. Programos įgyvendinimas grindžiamas Gimnazijos bendruomenės susitarimais ir bendru darbu: mokytojų ir kitų ugdymo specialistų bendradarbiavimu, bendromis Gimnazijos ir šeimų pastangomis, taip pat nevyriausybiinių organizacijų ir sveikatos priežiūros įstaigų dalyvavimu, neprieštaraujančiu Programos nuostatoms.

17. Programos įgyvendinimas apima šiuos aspektus:

17.1. fizinė sveikata;

17.2. psichikos sveikata;

17.3. socialinė sveikata;

17.4. lytiškumas.

18. Atitinkamose klasių grupėse, atsižvelgiant į mokinių amžių ir programos reikalavimus, aptariamos šios teminės sritys:

5-6 klasės	7-8 klasės	I-II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
Sveikatos, sveikos gyvensenos ir šeimos samprata Fizinė sveikata Fizinis aktyvumas Sveika mityba Veikla ir poilsis Asmens ir aplinkos švara Lytinis brendimas Psichikos sveikata Savivertė Emocijos ir jausmai Savitvarda Pozityvus, konstruktyvus mąstymas ir saviraiška Socialinė sveikata Draugystė ir meilė Atsparumas rizikingam elgesiui.			

19. Gimnazija teikia psichologinę, socialinę pedagoginę pagalbą, jei Gimnazijoje įvyksta nelaimė ar ištinka krizė, informuoja, kur gauti pagalbą už Gimnazijos ribų, kai reikia spręsti fizinės, psichikos ar socialinės sveikatos problemas.

19.1. Gimnazijos įgyvendinama socialinių-emocinių kompetencijų ugdymo prevencinė programa integraliai prisideda prie sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai integruojamosios programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo.

19.2. Prie programos įgyvendinimo prisideda Gimnazijos pagalbos mokiniui specialistai: psichologai, socialiniai pedagogai, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas.

19.3. Sveikatos ir lytiškumo ugdymą bei rengimą šeimai į savo veiklas integruoja klasių vadovai, bendradarbiaudami su pagalbos mokiniui specialistais, įtraukdami Gimnazijos bendruomenę (visuomenės sveikatos priežiūros specialistą, dalykų mokytojus, tėvus (globėjus, rūpintojus) nevyriausybinių organizacijų ir atitinkamų sričių sveikatos priežiūros įstaigų specialistus į sveikatinimo, lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai veiklas).

19.4. Sveikatos ir lytiškumo ugdymas bei rengimas šeimai integruojamas į visų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų dalykų turinį ir neformalųjį švietimą:

Dorinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Lietuvių kalba ir literatūra	Ne mažiau kaip 1 val.
Meninis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Technologinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Istorija ir pilietiškumo ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Gamtamokslinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Matematika ir informacinės technologijos	Ne mažiau kaip 1 val.
Užsienio kalbos	Ne mažiau kaip 1 val.
Fizinis ugdymas	Ne mažiau kaip 3 val.
Neformalusis švietimas	Ne mažiau kaip 1 val.
Klasių veiklos	Ne mažiau kaip 3 val.
Psichologo veikla	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje
Socialinio pedagogo veikla	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje
Sveikatos priežiūros specialisto veikla	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje

20. **Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programos**, integruojamos į mokomojo dalyko, neformaliojo švietimo programas, klasės valandėles, tikslas – ugdyti asmenį, motyvuotą sveikai gyventi, nevartoti alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų.

20.1. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programos paskirtis – užtikrinti bendrosios (pirminės) prevencinės veiklos veiksmingumą. Gimnazijoje programa grindžiama bendradarbiavimu tarp mokyklos, šeimos ir įvairių specialistų, vykdoma remiantis pagrindiniais bendrosios (pirminės) prevencijos principais.

20.2. Gimnazijoje vykdoma programa skiriama kenksmingų ir psichiką veikiančių medžiagų – buitinių cheminių medžiagų, vaistų, alkoholio, tabako, narkotikų ir kitų psichiką veikiančių medžiagų – vartojimo bendrajai (pirminei) prevencijai vykdyti.

20.3. Programos turinys konkretizuojamas atsižvelgiant į Gimnazijos ir bendruomenės poreikius. Apie konkrečių temų parinkimą sprendžia mokytojas, klasės vadovas, socialinis pedagogas ar kitas specialistas atsižvelgdamas į mokinių amžių, patirtį, individualius ar grupės poreikius, ugdomosios veiklos pobūdį.

20.4. Bendrąją prevenciją vykdo Gimnazijos mokytojai, klasių vadovai, psichologai, socialiniai pedagogai ir sveikatos priežiūros ir kiti specialistai, įgiję atitinkamą kvalifikaciją.

20.5. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa Gimnazijoje integruojama į dalykų pamokas pagal bendrąsias programas, klasės valandėles, popamokinę ir projektų veiklą, organizuojamus renginius.

20.6. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa Gimnazijoje integruojama į pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų dalykų turinį ir neformalųjį švietimą:

Dorinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Lietuvių kalba ir literatūra	Ne mažiau kaip 1 val.
Meninis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Technologinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Istorija ir pilietiškumo ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Gamtamokslinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Matematika ir informacinės technologijos	Ne mažiau kaip 1 val.
Užsienio kalbos	Ne mažiau kaip 1 val.
Fizinis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Neformalusis švietimas	Ne mažiau kaip 1 val.
Klasių veiklos	Ne mažiau kaip 2 val.
Psichologo veikla	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje
Socialinio pedagogo veikla	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje
Sveikatos priežiūros specialisto veikla	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje

21. **Žmogaus saugos integruojamosios programos** tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams įgyti žmogaus įvairiapusės saugos ir asmeninės kompetencijos pagrindus. Siekiama, kad mokiniai išsiugdytų saugos kultūrą propaguojančias vertybines nuostatas ir atsakingą elgesį, aktyviai rūpintųsi savo ir kitų saugiu gyvenimu.

21.1. Žmogaus saugos kompetencija plėtojama pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų kontekste. Nuolat plėtojama žmogaus saugos kompetencija atsiskleidžia kaip nuostatų, praktinių gebėjimų, žinių ir supratimo visuma. Programoje mokinių pasiekimai ir turinio apimtys aprašomi pagal penkias ugdomosios veiklos sritis:

21.1.1. psichologinis pasirengimas grėsmėms ir pavojams;

21.1.2. saugi elgsena buityje ir gamtoje, saugi elgsena eismo aplinkoje,

21.1.3. saugi elgsena ekstremaliosiose situacijose, pirmoji pagalba.

21.2. Programos įgyvendinimą lemia integraciniai ryšiai ir bendras žmogaus saugos matmuo su kitomis ugdymo turinio sritimis:

21.2.1. su doriniu ugdymu – ugdoma pagarba žmogui, gyvajai ir negyvajai gamtai bei jos įvairovei, veiklos pasekmių sau ir aplinkai numatymas;

21.2.1. su kalbomis – mokoma(si) atpažinti ir įvardyti ženklus, simbolius, signalus, įvardyti ir apibūdinti pojūčius ir jausmus; formuluoti pranešimus, prašymus, įspėjimus; tinkamai vartoti sąvokas ir terminus, diskutuoti ir pagrįsti savo nuomonę, pasirinkimą;

- 21.2.3. su matematika – naudotis grafikais, diagramomis, statistinėmis lentelėmis;
- 21.2.4. su gamtamoksliniu ugdymu – atsiranda galimybės gamtos reiškinius (žaiabas, perkūnija, potvynis, gaisras ir kita) ir kitas grėsmes pažinti, paaiškinti ir pagrįsti praktiniais pavyzdžiais iš biologijos, chemijos, fizikos;
- 21.2.5. su socialiniais mokslais – nagrinėjama žmogaus sauga ir jos įtaka šeimos, bendruomenės ir visuomenės raidos procesams;
- 21.2.6. su menais – įgytos žinios apie žmogaus saugą gali būti įtvirtinamos meninėje raiškoje;
- 21.2.7. su informacinėmis technologijomis – mokoma naudotis informacinių kompiuterinių technologijų teikiama galimybe ieškant, apibendrinant ir pateikiant aktualią žmogaus saugai informaciją, apdorojant tyrimų, bandymų ir stebėjimų duomenis, tiriant ar modeliuojant pavojingus, rizikingus reiškinius;
- 21.2.8. su technologijomis – mokomasi saugoti save ir gamtą ūkiniame šeimos ir visuomenės gyvenime, atsiranda galimybės susieti teoriją su praktiniais pavyzdžiais;
- 21.2.9. su kūno kultūra – daugelis kūno kultūros veiklų yra susijusios su žmogaus kūno koordinacijos ir fizinio pajėgumo stiprinimu ir žmogaus saugos užtikrinimo reikalavimais.

21.3. Žmogaus saugos ugdymas glaudžiai susijęs su bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymu, aprašytu bendrojo ugdymo bendrosiose programose. Mokant žmogaus saugos svarbu paskatinti mokinius pritaikyti savo mokymosi pasiekimus ir patirtį ugdantis asmeninę atsakomybę, pasirenkant ir įgyvendinant pažangius savo elgesio pokyčius. Žmogaus saugos programos įgyvendinimo tęstinumas ir integralumas Gimnazijoje užtikrinamas kaupiant mokymosi patirtį, įgytą mokantis integruotai pagal pradinio ugdymo, kaip atskiro dalyko – pagal pagrindinio ugdymo ir vėl integruotai – pagal vidurinio ugdymo programas. Pratybos, projektiniai darbai, reikiamos informacijos ieškojimas įvairiuose šaltiniuose padeda pereiti nuo pasyvaus klausymo prie aktyvaus mokymosi, daro mokymąsi aktualų ir parodo žmogaus saugos mokymosi praktinę naudą, padeda išsiugdyti asmeninę kompetenciją veikti pačiam, įtraukti į veiklą kitus, kurti saugią aplinką sau ir kitiems.

21.4. Žmogaus saugos ugdymo programa Gimnazijoje integruojama į pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų dalykų turinį ir neformalųjį švietimą:

Dorinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Lietuvių kalba ir literatūra	Ne mažiau kaip 1 val.
Meninis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Technologinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Istorija ir pilietiškumo ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Gamtamokslinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Matematika ir informacinės technologijos	Ne mažiau kaip 1 val.
Užsienio kalbos	Ne mažiau kaip 1 val.
Fizinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Neformalusis švietimas	Ne mažiau kaip 1 val.
Klasių veiklos	Ne mažiau kaip 2 val.

22. Pasipriešinimo istorijos / pilietiškumo pagrindų programos paskirtis – atskleisti svarbiausius Lietuvos pasipriešinimo istorijos bruožus; parodyti ryškiausias rezistencinio judėjimo asmenybes ir jų didvyriškumą; išryškinti bendras krašto ir išeivijos rezistentų pastangas išlaikyti valstybingumo tradicijas ir atkurti Lietuvos nepriklausomybę.

22.1. Pasipriešinimo istorijos kursas Gimnazijoje padės ugdyti mokinių pagarbą savo krašto praeičiai, tautinėms tradicijoms, Tėvynei ir jos gynėjams; žadinti norą plačiau domėtis rezistencine Lietuvos praeitimi, fiksuoti ir rinkti rezistentų, tremtinių prisiminimus, įvairią su šiuo laikotarpiu susijusią dokumentinę, ikonografinę ir kt. medžiagą;

22.1.1. siektina, kad mokiniai suvoktų tautos ir asmens vaidmenį pasipriešinimo laikotarpiu; asmeninę atsakomybę už nepriklausomybės, demokratijos puoselėjimą bei išsaugojimą;

22.1.2. pagrindiniai pasipriešinimo istorijos mokymo principai: įvykių ir faktų pateikimo objektyvumas, paliekant mokiniams teisę formuluoti savo vertinimus ir išvadas; ypatingas dėmesys nagrinėjamo laikotarpio šaltiniams; laisvės kovotojų, rezistentų, disidentų ir kitų iškilių asmenybių gyvenimo ir veiklos nagrinėjimas.

22.2. Pasipriešinimo istorija yra Naujausiųjų laikų Lietuvos istorijos kursą praplečiantis ir paremiantis dalykas. Jis glaudžiai susijęs su II ir dalinai IV gimnazijos klasių Lietuvos istorijos programa. Šis kursas Gimnazijoje integruojamas į pilietiškumo pagrindų dalyko kursą.

22.3. Pasipriešinimo istorijos programos temos siejamos su II ar IV gimnazijos klasių istorijos programomis. Toks pasipriešinimo istorijos ir istorijos bendrųjų programų derinimas, integravimas į pilietiškumo pagrindų programą leidžia mokiniams nuodugniau išnagrinėti kai kurias kitas temas, padeda geriau susipažinti su nagrinėjamo laikotarpio asmenybėmis, sudaro sąlygas tyrinėti įvairius dokumentus.

22.4. Pasipriešinimo istorijos pamokos gali būti skiriamos mokinių istoriniams rašiniams rašyti ar aptarti, plakatams bei kitai vaizdinei medžiagai rengti, filmams žiūrėti bei aptarti, rezistencinei poezijai, memuarams skaityti, dainoms klausyti ar dainuoti, skiriama mokinių praktinei – pažintinei veiklai (kraštotyrinėms ekspedicijoms, ekskursijoms, susitikimams, konferencijoms, atmintinų vietų, kapinių lankymui ir tvarkymui bei kt.). Pasipriešinimo istorijos temos derinamas ir su atitinkamo laikotarpio Lietuvos istorijos, pilietiškumo ugdymo, lietuvių literatūros, muzikos, dailės, užsienio kalbų pamokų temomis.

23. Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymo tikslas – praturtinti ugdymo turinį aktualiais mokiniams ir visuomenei klausimais, padėti mokiniams ugdytis gyvenimui žinių visuomenėje būtinas kompetencijas, atsakomybę už savo elgseną ir jos pasekmes, gebėjimą pasipriešinti neigiamai įtakai, padėti mokiniams išvengti netinkamo elgesio.

23.1. Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymo sritį sudaro šios integruojamosios programos: *Mokymosi mokytis integruojamoji programa; Komunikavimo integruojamoji programa; Darnaus vystymosi integruojamoji programa; Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa; Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa; Prevencinės programos; Gyvenimo įgūdžių.*

23.2. *Mokymosi mokytis* integruojamąją programą siekiama, kad mokiniai:

23.2.1. pažintų save kaip besimokančiuosius; ugdytųsi sėkmingam mokymuisi būtinas nuostatas;

23.2.2. ugdytųsi mokymosi gebėjimus;

23.2.3. įgytų mokymosi veiklai reikalingo nusimanymo apie mokymosi procesą, būdus, strategijas, galimybes ir šaltinius.

23.3. *Komunikavimo* integruojamąją programą siekiama, kad mokiniai:

23.3.1. gebėtų tinkamai bendrauti ir bendradarbiauti;

23.3.2. ugdytųsi sėkmingam komunikavimui būtinas geranoriško bendravimo ir tolerancijos nuostatas;

23.3.3. ugdytųsi specialiuosius komunikavimo ir kalbos vartojimo gebėjimus; įgytų žinių apie sėkmingo komunikavimo prielaidas, būdus ir priemones.

23.4. *Darnaus vystymosi* integruojamąją programą siekiama, kad mokiniai:

23.4.1. pažintų darnaus visuomenės vystymosi dėsningumus ir jų raišką asmens, bendruomenės, valstybės ir pasaulio lygmeniu (mokymasis mokytis);

23.4.2. įgytų žinių ir gebėjimų, reikalingų priimti ir įgyvendinti darniam vystymuisi palankius sprendimus (mokymasis veikti);

23.4.3. ugdytųsi asmens savybes, padedančias siekti geresnės gyvenimo kokybės (mokymasis būti);

23.4.4. ugdytųsi nuostatas konstruktyviai dalyvauti bendruomenės gyvenime ir prisidėti prie jos tobulinimo ir pažangos (mokymasis gyventi ir dirbti drauge).

23.5. *Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių* integruojamąją programą siekiama, kad mokiniai:

23.5.1. gebėtų išsiaiškinti vertybes, kurios lemia jų elgesį; gebėtų įvertinti įgytą patirtį ir numatyti tolesnius veiksmus;

- 23.5.2. gebėtų nustatyti asmeninio augimo sritis ir ieškoti galimybių savo gabumams ugdyti;
- 23.5.3. žinotų savo teigiamąsias ypatybes ir trūkumus; suvoktų sveikatą kaip vertybę;
- 23.5.4. suprastų atsakomybę už savo ir kitų sveikatos tausojimą.

23.6. *Kultūrinio sąmoningumo* integruojamosios programos uždaviniai yra padėti mokiniams:

23.6.1. suvokti kultūrinio sąmoningumo reikšmę gyvenant Europoje ir globaliame pasaulyje; formuoti asmeninį kultūrinį tapatumą;

23.6.2. geriau pažinti kitas kultūras ir labiau jomis domėtis;

23.6.3. ugdytis tarpkultūrinio bendravimo gebėjimus;

23.6.4. pažinti ir išbandyti kultūrinės raiškos galimybes.

23.7. *Prevencinėmis programomis* siekiama padėti mokiniams:

23.7.1. ugdytis savigarbą, savo vertės suvokimą ir pasitikėjimą savimi;

23.7.2. ugdytis atsparumą rizikos veiksniams;

23.7.3. susikurti sveiko gyvenimo modelį ir jo laikytis;

23.7.4. formuoti gyvenimo įgūdžius, vertybes ir nuostatas, reikalingus aplinkos spaudimui atlaikyti ir krizėms įveikti.

23.8. *Gyvenimo įgūdžių* ugdymas – tai vaikų ir jaunuolių asmeninių ir socialinių įgūdžių lavinimo programa, kurios tikslas – parengti vaikus ir jaunuolius gyvenimui už mokyklos ribų bei suaugusiųjų gyvenimui gretai besikeičiančioje visuomenėje. Programoje išskiriamos šios vystymosi sritys:

23.8.1. savimonė;

23.8.2. priklausymas grupei;

23.8.3. poreikiai, teisės ir atsakomybė;

23.8.4. kasdienės situacijos;

23.8.5. rizikos situacijos.

23.9. Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymo programa Gimnazijoje integruojama į pradinio ir pagrindinio ugdymo programų dalykų turinį ir neformalųjį švietimą:

Dorinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Lietuvių kalba ir literatūra	Ne mažiau kaip 1 val.
Meninis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Technologinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.
Istorija	Ne mažiau kaip 1 val.
Gamtamokslinis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Matematika ir informacinės technologijos	Ne mažiau kaip 1 val.
Užsienio kalbos	Ne mažiau kaip 1 val.
Fizinis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.
Neformalusis švietimas	Ne mažiau kaip 1 val.
Klasių veiklos	Ne mažiau kaip 1 val.

24. Ugdymo karjerai programos tikslas – užtikrinti veiksmingą karjeros kompetenciją, kurios reikia sąmoningai ir sėkmingai kurti ir valdyti savo karjerą (t. y. visą gyvenimą trunkančią asmeniui ir visuomenei reikšmingų asmens mokymosi, saviraiškos ir darbo patirčių seką), ugdymą ir, gerbiant mokinio polinkius, vertybes ir gebėjimus, padėti jam pažinti, kurti ir realizuoti savo asmenybę.

24.1. Programos įgyvendinimas grindžiamas Gimnazijos bendruomenės sutelktiniu darbu: bendradarbiavimu tarp klasės vadovų ir kitų švietimo pagalbos specialistų, visų mokytojų, bendromis Gimnazijos ir šeimos, Gimnazijos ir įvairių karjeros paslaugas teikiančių institucijų pastangomis.

24.2. Ugdymas karjerai įgyvendinamas per ugdymo procesą ir kitas tikslingai numatytas veiklas: išvykas, ekskursijas, neformaliojo švietimo ir klasių veiklas, vidurinio ugdymo programoje per mokinių laisvai pasirenkamą ugdymo karjerai dalyką, per profesinį konsultavimą, informavimą, veiklinimą, mokinių savarankiškos veiklas, savanorystę.

24.3. Visiems I–IV gimnazijos klasių mokiniams sudaroma galimybė apsilankyti studijų parodose ir aukštųjų mokyklų studijų dienų programose.

24.4. Sėkmingą karjeros ugdymą(si) užtikrina Gimnazijos ir šeimos bendravimas ir bendradarbiavimas.

24.5. Su ugdymo karjerai integruojamąja programa supažindami tėvai klasių susirinkimų metu ir rekomenduojama į programos įgyvendinimą įtraukti mokinių šeimos narius: kiekvienoje klasėje įvyksta bent vienas su karjeros ugdymu susijęs renginys, kurį organizuoja mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai).

24.6. Gimnazijoje sudaroma galimybė lankytis aukštųjų mokyklų, įstaigų, organizacijų atstovams, organizuojantiems paskaitas, renginius, profesinį informavimą ir veiklinimą.

24.7. Ugdymas karjerai apima keturias ugdymo sritis:

Savęs pažinimas	Karjeros galimybių pažinimas	Karjeros planavimas	Karjeros įgyvendinimas
Pažinti ir priimti save. Pažinti socialinę aplinką, socialinius vaidmenis ir jų poveikį asmeninei karjerai.	Rasti ir veiksmingai naudoti karjeros informaciją. Pažinti mokymosi visą gyvenimą galimybes. Pažinti darbo pasaulio galimybes, įvairovę ir kaitą.	Kelti gyvenimo ir karjeros tikslus. Gyvenimo ir Karjeros tikslų Planavimui ir realizavimui pasitelkti asmeninės vizijos ir (ar) karjeros plano instrumentus. Priimti karjeros sprendimus.	Plėtoti ir taikyti Karjerai svarbiausias Bendrąsias kompetencijas. Sėkmingai pereiti į naują karjeros aplinką ir įsitvirtinti joje. Tikslingai ieškoti praktikos, darbo arba kurti savo verslą.

24.8. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose ugdymas karjerai integruojamas į visų dalykų programų turinį ir neformalųjį švietimą:

	5-8, I gimnazijos klasės	II-IV gimnazijos klasės
Dorinis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Lietuvių kalba ir literatūra	Ne mažiau kaip 1 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Meninis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Technologinis ugdymas	Ne mažiau kaip 2 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Istorija ir pilietiškumo ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Gamtamokslinis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Matematika ir informacinės technologijos	Ne mažiau kaip 1 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Užsienio kalbos	Ne mažiau kaip 1 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Fizinis ugdymas	Ne mažiau kaip 1 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Neformalusis švietimas	Ne mažiau kaip 2 val.	Ne mažiau kaip 2 val.
Klasių veiklos	Ne mažiau kaip 2 val.	Ne mažiau kaip 3 val.
Psichologo veikla	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje
Socialinio pedagogo veikla	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje	Ne mažiau kaip 1 renginys klasių grupėje

III. MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS

25. Integruojamųjų programų mokinių ugdymosi pasiekimai vertinami pagal programose pateiktus reikalavimus: ką mokinyms privalo žinoti, gebėti, kokius įgūdžius ir vertybines nuostatas turi įgyti.

26. Vertinant taikomi neformaliojo – formuojamojo vertinimo metodai ir būdai.

27. Mokomųjų dalykų integruotų pamokų apskaitai užtikrinti integruojamųjų pamokų turinys fiksuojamas elektroninio dienyno skiltyje „Pamokos turinys“ ir skiltyje „Integruojamosios programos“.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Dėl integruojamųjų programų į ugdymo turinį integravimo ir mokinių pasiekimų vertinimo sprendimus priima dalykų metodikos grupės iki mokslo metų pradžios.

29. Metodikos grupių posėdžiuose ne mažiau kaip vieną kartą per mokslo metus aptariama, kaip ugdymo procese įgyvendinamas ugdymo turinio integravimas, kaip mokiniams sekasi pasiekti dalykų bendrosiose programose numatytų rezultatų, pasidalijama bent po vienu sėkmingos integracijos pavyzdžiu ir priimami sprendimai dėl tolesnio ugdymo(si) organizavimo.

30. Metodikos taryba aptaria metodikos grupių sėkmingus integracijos pavyzdžius ir parengia sėkmės pavyzdžių banką, kuris saugomas mokytojų kambaryje esančiame kompiuteryje ir yra prieinamas kiekvienam mokytojui.

31. Ugdymo turinio įgyvendinimą stebi mokomuosius dalykus kuruojantys direktoriaus pavaduotojai ugdymui ir aptaria su mokytojais ne rečiau kaip kartą per mokslo metus.
